

PŘEHLED ZOBECNĚNÝCH ROZDÍLŮ KVALITATIVNÍHO A KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU

(sestavila K. Vlčková, IVŠV PdF MU)

Rozlišovány bývají dvě základní *paradigmata* pedagogické metodologie, resp. kvantitativní a *kvalitativní metodologie*. Dříve chápány jako kontradiktorní, v současnosti spíše jako komplementární; využívá se vzájemného doplňování obou přístupů za účelem co nejlepšího postihu výzkumného problému. Většina odborníků se shoduje na tom, že kombinace metod obou přístupů umožňuje celistvější poznání.

Tabulka zobecněných rozdílů kvalitativního a kvantitativního výzkumu

kritérium	kvantitativní výzkum	kvalitativní výzkum
filozofický zdroj	pozitivizmus	fenomenologie, antropologie, hermeneutika
cíl	získání objektivního důkazu, ověření teorie/ hypotéz	porozumění chování lidí v přirozeném prostředí
charakter	snaha o objektivnost	subjektivní
vztah k teorii	potvrzení či vyvrácení teorie	tvorba teorie, generování hypotéz
myšlenkový postup	prvotně dedukce	prvotně indukce
východisko/ začátek výzkumu	vychází z teorie a hypotéz	začíná vstupem do terénu
plánování výzkumu	pečlivě se připravuje na začátku, písemný <i>projekt</i> podle dané struktury	plán vzniká v průběhu práce, mohou se měnit zkoumané otázky, a metody => je pružnější
průběh výzkumu	plánovitě ověřuje hypotézy, zjišťuje kauzální vztahy	shromažďuje obrovské množství údajů o konkrétním chování lidí a o jeho kontextu, zaznamenává se a interpretuje, v průběhu výzkumu se vynořují hypotézy
počet zkoumaných osob	reprezentativní vzorek, preference velkého množství	žák, třída, škola – „reprezentativnost“ ve smyslu specifičnosti
techniky, metody	experiment (manipulace s proměnnými), dotazník, testy, standardizované pozorování aj.	dlouhodobý terénní výzkum, pozorování s různou mírou zúčastněnosti, spolupráce výzkumníka s informanty při sběru údajů, bez zasahování do dějů
zpracování dat	kvantitativní, počítačové, statistické, snaha o objektivní interpretaci dat	kvalitativní kódování, analýza, interpretace – subjektivní porozumění
spolehlivost výsledků	standardní postupy, zjišťována statisticky (validita, reliabilita); výzkum lze zopakovat	problematická - výsledky subjektivní; <i>triangulace dat</i> , metod, výzkumníků, teorie (interpretace údajů několika výzkumníky, porovnání podobných výzkumů, podobných jedinců v podobném kontextu, použití více metod, schválením závěrečné zprávy účastníky)
výsledky, podoba závěrečné zprávy	zobecnění výsledků na populaci, zjištění zákonitostí; stručná, výstižná výzkumná zpráva, dle zažité struktury: 1/ výzkumný problém, 2/ metodologie, 3/ analýza dat, 4/ diskuse výsledků	vysvětlování chování lidí v určitém kontextu; detailní, interpretativní či jen deskriptivní zpráva, hluboké vyprávění
platnost výsledků	snaha o platnost pro celou populaci	platnost pro danou třídu, žáka, školu
význam	predikce, zákonitosti,	deskripce, porozumění, smysl

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

(angl. *quantitative research*)

Ustálené, nikoli však výstižné, označení pro metodologii výzkumu v pedagogice a sociálních vědách, která je založena na *pozitivismu* (k.v. je někdy nazýván „novopozitivistický“). Hlavní znaky: Zdrojem poznání má být pouze objektivní/objektivizované a co možná nejpřesnější zkoumání edukační reality, podobně jako v přírodních vědách. Cílem výzkumu je objasňování jevů na základě *vědecké teorie*, ověřování z ní odvozených *hypotéz* a formulování *zákonitostí*. Postup výzkumu je formalizován, jeho provádění lze popsat pomocí různých schémat a modelů, které zaručují jeho opakovatelnost a verifikovatelnost. Sběr dat je stále častěji prováděn on-line – časové, finanční výhody, zasažení i obtížně dosažitelných skupin, multimediální možnosti, flexibilita. Výsledky jsou statisticky zpracovány a prezentovány tak, aby splňovaly požadavek *reliability, validity* a *reprezentativnosti výběru* a pokud možno byly vyjádřeny též kvantitativními daty. Dodržuje se standardní *postup výzkumu* a jeho *etapy, struktura projektu výzkumu* i *zprávy z výzkumu*. Hlavní metody: *experiment, dotazník, strukturované pozorování/rozhovor*.

Literatura

- Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
Pelikán, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 1998.
Hendl, Jan *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-820-1
Kerlinger, F. N. *Základy výzkumu chování. Pedagogický a psychologický výzkum*. Praha : Academia, 1972. bez ISBN

Převzato z:

Vlčková, K. Kvantitativní výzkum. MAŇÁK, J.; ŠVEC, V., ŠVEC, Š. (Eds.) *Slovník pedagogické metodologie*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-210-3802-0.